

Les persones i els llibres

De tornada a casa, i després de la presentació a Manresa l'1 de juny de 2012 del llibre de relats, "Contes del bé i del mal", el seu autor, Jordi Cussà va escriure aquesta facècia, inèdita fins avui, inspirada en la tertúlia posterior a l'acte en companyia del presentador, la dona i la filla; l'editor berguedà; una amiga actriu i mestra de música, i alguns lletraferits més. El correu amb el text d'aquest relat, adreçat als esmentats, deia així: «Companys de travessa: Un envio un present (...) Espero que us regali, si més no, un parell de somriures».

Il·lustració: Anna Crespo

Diu la llegenda que el moviment RIEM, que en poc temps havia de canviar el panorama literari del país, va néixer un divendres a finals de primavera arran de la presentació d'una novel·la en una ciutat com ara Manresa.

Tot i que l'acte en si va ser interessant en el contingut i amè en la forma, tots estaven una mica decebuts, ja que «tots» només sumaven una dotzena justa d'apòstols, comptant-hi el presentador, l'editor i l'autora. L'autora, paradoxalment, era la menys afectada, perquè entre els presents hi havia lectors/es de pro i escriptors/es amb nom que li havien lloat el nounat, i perquè l'editor i el presentador també s'havien prodigat en elogis amb arguments enraonats. En un món en què la competitivitat és déu totpoderós, i l'enveja i la hipocresia els profetes en voga, la recompensa més agraïda prové del reconeixement sincer de col·legues i col·laboradors, va mormolar emocionada quan ja eren drets fent safareig.

L'organitzador *in situ* de l'esdeveniment, un altre autor contrastat, havia reservat taula a la terrassa d'un restaurant proper, i al final en van haver d'ajuntar tres. A més de l'editor i l'autora, convidats d'una ciutat com per exemple Berga, hi havia el presentador amb la dona i la filla, l'organitzador ja esmentat i una amiga seva que escrivia teatre, la bibliotecària que els havia acollit

i el degà de la reunió, un avi venerable que en altre temps s'havia guanyat un espai propi a la capital de l'imperi, una gran ciutat comparable a Barcelona.

La bibliotecària va ser la primera a recuperar el debat sobre els mitjans informatius: la gent tendeix a demanar allò que veu a la tele i als diaris, i actualment el setanta per cent dels llibres de ficció més demanats són 1) de periodistes muntats com bruixes sobre una ploma voladora, o 2) d'escriptors que tenen una presència física consistent als mitjans informatius de la capital, sigui a tall de col·laboradors o d'invitats habituals.

L'amiga de l'organitzador, que havia escrit vint obres de teatre sense publicar-ne ni estrenar-ne mai cap i per menjar tot el mes treballava en una llibreria, va referendar la informació com si es tractés d'un malefici. L'editor va matisar que a cada plaça hi havia un marge de *protecció* cap als autors locals, per parentiu o amistat, però a escala nacional gairebé tot el que venia de *comarques* quedava ultrapassat pel pes i el ressò de la metròpoli. I l'autora ho va confirmar:

?Jo a vegades tinc una xifra de vendes similar a casa que a la resta del país. I resulta increïble perquè una representa un tres o quatre per cent i l'altra menys de l'u per deu mil.

El degà de la reunió va agafar la paraula com si fos una papallona desorientada.

?Em temo que el microbi de la malaltia es nodreix d'un excés de salut. Abans, com que no hi havia claca ni negoci, autors i editors treballaven per vocació, i això en part garantia la qualitat i l'honestedat del producte. Ara... -per remarcar els punts suspensius l'avi va obrir totes dues mans com un ventall i la papallona va descriure una el·lipse damunt el cap dels presents abans d'enlairar-se cap al fanal més atractiu, que era la lluna.

La filla del presentador seguia la conversa com si fos un partit de tennis amb vuit jugadors i va intervenir tibant-li la màniga dues vegades:

?Papa, si quan tens un llibre acabat fessis servir el nom d'aquell senyor del Frankfurt...

?Qui és el senyor del Frankfurt, nina? -li va preguntar la mare encuriosida.

?Com es diu? Tim Nom... Zoo...? No és dels que escriuen més bé i en venen més, aquest?

Els adults van compartir una mirada divertida i un somriure nasal mentre el pare responia:

?Sí, amorina, el senyor Nom Zoo és dels que escriu més bé i en ven més, però un escriptor com cal no pot fer servir el nom d'algú més.

?I mira que la idea és bona, eh? -va enllaçar l'autora en to de broma-. Jo firmaria Encar Monilé.

?O Maria de la Jau Paner! -va esclafir l'editor enriolant-se com un nen.

?A la llibreria, més d'un s'ho empassaria -va exclamar la dramaturga-. Hi ha qui sap què busca, però molts venen i diuen: «Vull l'últim de...», o «Quin és el que ahir va sortir a la tele?».

?Tu quin sobrenom adoptaries per arribar al Nacional... o almenys al Kursaal? ?li va etzibar l'organitzador amb un copet dolç a les costelles.

Tots van rumiar uns instants, contenint una rialla col·lectiva en expansió.

?Maria Josep Vinet i Gurmet? -va proposar la dona del presentador.

La rialla va esclatar a cor i una parella de comensals propers els va ullar de reüll. La primera a intervenir quan va tornar la calma va ser la nena. En to reflexiu per no dir seriós va apuntar:

?Quan sigui gran, potser jo també seré escriptora com el papa.

?El papa, reina, afortunadament treballa de professor a més a més -va puntualitzar la mare per curar-se en salut.

?I a tu llegir no t'agrada gaire -va remarcar el pare.

?És que a vegades és *molt* avorrit. Però vosaltres en canvi rieu molt, quan us trobeu... -els adults es van tornar a engrescar, però la criatura va reblar el clau-. Jo em pensava que els escriptors eren tots senyors grans molt seriosos.

?Tots menys el pare -va precisar la mare.

?Això.

El senyor gran, si bé alegre, va sorprendre tothom donant-se un cop de palmell al front digne d'un «eureka».

?Ara ho entenc, collops!

Tots van girar el coll, un pèl perplexos perquè el patriarca no solia emprar aquesta mena d'expressions. Ell primer va mirar al cel, com si encalcés la idea, i després, mentre parlava, els va mirar tots als ulls, un rere l'altre.

?Quan era jove... més que vosaltres i tot... vaig tenir un professor a la Sorbona que ens solia dir: «Vosaltres us penseu que la literatura és la història dels llibres, de les biblioteques i les

enciclopèdies, però jo us dic que allò que compta de debò són les persones que encara ploren i riuen. La immortalitat que deliu només la poden gaudir els morts, i mentre sigueu vius heu de percaçar la gràcia de respirar les lletres com un alè de felicitat personal. El secret rau en saber riure i saber plorar, ja que aprendre a explicar-ho sols és qüestió d'esforç».

Quan el silenci subsegüent es va aprimar una mica, imitant la lluna rere un núvol amb forma de gòndola, l'autora va esclafir la primera rialla de la segona tanda:

?Ara pla que ens heu donat feina, mestre! -va exclamar-. Sense veure-ho escrit ni temps per...

?No, no! -va protestar el mestre immediatament. És que no es tracta de resoldre un jeroglífic, només cal riure, plorar... i respirar.

?Així sí que podré, papa -va exclamar la nena exultant. A mi riure m'agrada molt, plorar ho faig tot sovint i sé respirar *hasta* sota l'aigua!

Llavors es va disparar sense fre la segona tanda de rialles, i la parella del costat els va llambregar amb un somriure incipient i un punt d'enveja. L'editor va intervenir amb una espurna d'idea, una altra, entre llavis i celles.

?Ei, si el secret és riure i respirar com diu el Mestre, us proposo quedar dos o tres dies a l'any, per compartir misèries i alegries.

?Bona, aquesta -s'hi va sumar de seguida l'organitzador. En podríem dir: Reunió Informal d'Escriptors Marginals.

?Ah, molt bé -es va queixar l'altre. I els editors, què?

Tots es miraven enmig d'un silenci expectant, com si esperessin una engruna de veritat, per diminuta que fos.

?Per què no en diem Reunió d'Invitats, Escriptors i Editors Marginals? Així hi cabríem tots, no? -va intervenir la nena, cada cop més còmoda en el paper de fada nana. RIEEM...! -va cantussejar amb tres o quatre es, en comptes de dues.

I riure, el que se'n diu riure, ho van fer tots molta estona i de gust.